

Ontwerp een nieuwe eigentijdse boerderij voor de intensieve veehouderij. Met die opdracht ging Hendrik Hagedoorn Weerstand, student aan de Academie Bouwkunst uit Arnhem aan de slag. Zijn Groeistal won de architectuurwedstrijd 'De nieuwe Limburgse boerderij' van de provincie Limburg.

Groeistal, groeit met het varken mee

De Groeistal verbeeldt de groei van het varken, de stal groeit als het ware met het varken mee

De agrarische sector verandert. Bedrijven verdwijnen of worden verplaatst. Ook de bedrijfsvoering gaat er anders uit zien. Daarom is Limburg toe aan een nieuwe generatie boerderijen. Dat is de mening van de Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg. De provincie schreef een prijsvraag uit met als insteek: ontwerp een nieuw Limburgs boerenbedrijf waarin verschillende activiteiten samenkomen en dat goed past in het landschap van de provincie.

De ontwerpen moesten passen in bestaande en toekomstige beleidsvisies, voldoen aan de bijbehorende regelgeving en ruimte bieden aan niet-traditionele bedrijfsvoering. 'De Groeistal' van bouwkundig ontwerper Hendrik Hagedoorn Weerstand won de Limburgse architectuurwedstrijd. De assistent-ontwerper werkt bij VBH

Architecten in Urk. Hij wilde in eerste instantie geen nieuwe boerderij ontwerpen. De varkens moesten in de wei scharrelen, was zijn idee. En de voersilo's wilde hij inzetten als icoon van de varkenshouderij. Een bezoek aan een varkensboer bracht hem op andere gedachten. Voor het scharrelen was 20 hectare nodig. Het ontwerp ging uit van 0,5 hectare.

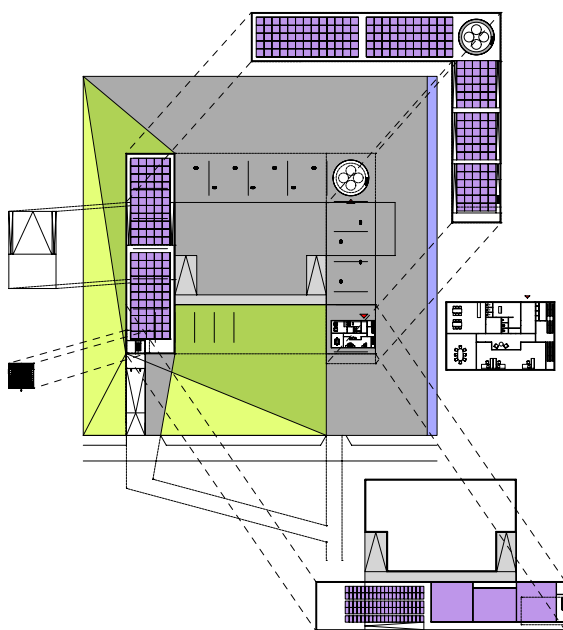
VAN 0 KG NAAR 1,20 METER

Het ontwerp van Hagedoorn Weerstand is geschikt voor 400 dragende zeugen, 100 zeugen met biggen en 3.500 vleesvarkens. Zijn idee was een stalconcept te ontwerpen dat meer ruimte biedt voor de varkens en in het landschap past. Bovendien ging hij uit van het vleesvarken dat van 0 kilo naar 1,20 meter groeit. 1,20 meter is tevens de hoogte van een laadklep van een vrachtwagen, zodat het varken met zo min mogelijk stress het bedrijf verlaat. De Groeistal verbeeldt de groei van het varken, de stal groeit als het ware met het varken mee. De afmetingen van het bouwblok zijn ongeveer 125 m x 100 m. Daarop staat de stal met een vloeroppervlak van ongeveer 1.000 m² exclusief de verharde buitenruimte.

De dragende en guste zeugen krijgen een volledig verharde uitloopruimte van ongeveer 4.000 m². Als reden voert de ontwerper aan dat deze dieren ongeveer vier jaar in de stal blijven, waardoor het een diervriendelijke oplossing is. Het vleesvarken daarentegen blijft gemiddeld 18 weken op het bedrijf. De stal begint onder het maaiveld en eindigt op dezelfde plaats, ongeveer

Het concept laat zich goed inpassen in vele landschappelijke situaties, beoordeelde de jury

Schematische weergave van het ontwerp

3 meter boven het maaiveld (het is een vierkant). Op deze manier ontstaat een gesloten circuit met een afgeschermd binnenuite.

In het eerste deel onder het maaiveld bevinden zich de dragende en guste zeugen met ernaast de kraamafdeling. Hierna komt de stal langzaam boven het maaiveld uitgroeien met de gespeende

biggen en de vleesvarkens. Het begin en het einde van de stal worden gekoppeld door een transparant kantoorgedeelte. De kantoren staan in directe verbinding met de dragende zeugen en de vleesvarkens. De looplijnen zijn daarvoor erg kort. De voersilo's vormen letterlijk en figuurlijk een constructieve rol in het ontwerp en de bedrijfsvoering. De voerkeuken en

de voersilo's bevinden zich in het midden van de hokken bij de vleesvarkens. Bijgebouwen zijn niet nodig. De ruimte tussen het maaiveld en de stal wordt gebruikt voor machineberging en voeropslag.

BEDRIJFSWONING

De oude gesloten carréboerderijen en de oude terpwoning zijn inspiratiebronnen van het ontwerp. De bedrijfswoning is geïntegreerd in het ontwerp. Aan de voorzijde op het hoogste punt van het ongeveer 3,0 meter omhoog getrokken maaiveld, ligt de woning. Doordat de woning als het ware op een terp is geplaatst, wordt de woning niet verdrukt door de stal. Onder de woning ligt de kraamafdeling, waardoor een korte verbinding tussen de veehouder en zijn kramende zeugen ontstaat.

MATERIAAL

De basis van de stal is een betoncasco. Materialen die ook bij gangbare stallen worden gebruikt, worden ook in dit ontwerp toegepast. De boerderij is voorzien van een grasdak. Door het grasdak en de constructie 'groeit het ontwerp uit het landschap.' Het dak wordt eveneens gebruikt om regenwater op te vangen. Hagedoorn Weerstand heeft niet door-gerekend wat het ontwerp in de praktijk gaat kosten.

Jurybeoordeling

Samenvatting van het juryrapport: 'Het ontwerp is goed doordacht. Het concept laat zich goed inpassen in vele landschappelijke situaties. In de functionaliteit van het ontwerp wordt de logistiek driedimensionaal gemaakt, wat interessant en ook intelligent kan zijn. Het ontwerp zoekt naar mogelijkheden om het gebouw met het landschap te verzoenen alsof het gaat om 'Landart': het mathematische reliëf is als landschap geïntroduceerd in een vlak ontginningsgebied. Dat is consequent en gedurfd. Een voorwaarde is wel dat er een grasdak wordt aangelegd en geen sedumtuintje. De materialisatie is intrigerend.'

M. van Seggelen, Imago